

Проект Європейського Союзу «Водна ініціатива + для країн Східного партнерства» (EUWI+)

ПЛАН УПРАВЛІННЯ РІЧКОВИМ БАСЕЙНОМ ДНІПРА СУББАСЕЙН РІЧКИ ПРИП'ЯТЬ

Головні водно-екологічні проблеми

Звіт щодо проведених громадських консультацій

Вересень 2020

Зміст

1. Розробка та розповсюдження інформації	3
2. Проведення консультацій з громадськістю	3
3. Аналіз отриманих анкет	4
4. Висновки	14

Цей документ було підготовлено на базі звітів проекту за фінансової підтримки Європейського Союзу «Водна ініціатива плюс для Східного партнерства» (EUWI + 4EaP) та бенефіціару Проекту – Державного агентства водних ресурсів України (ДВА). Зміст публікації не відображає офіційну позицію Європейського Союзу чи урядів держав східного партнерства та консорціуму держав – виконавців проекту (Австрія та Франція).

Даний документ підготовлений з метою узагальнення коментарів, отриманих в рамках консультацій з громадськістю щодо головних водно-екологічних питань по суббасейну Прип'яті, які відбувалися у вересні 2020 р. за підтримки Державного агентства водних ресурсів України, БУВР Прип'яті, Басейнової ради Прип'яті та проекту ЄС EUWI+.

1. Розробка та розповсюдження інформації

В рамках підготовки до проведення консультацій був розроблений пакет документів для громадських слухань для кожного суббасейну Дніпра окремо, який включав в себе:

1. Скорочена версія Плану управління річковим басейном Дніпра (суббасейн річки Прип'ять);
2. 4 інфографіки:
  1. Визначення масивів поверхневих вод (МПВ)
  2. Зони (території), які підлягають охороні (об'єкти Смарагдової мережі, місця рекреації, водозабори)
  3. Гідроморфологічні зміни (спрямлення та зарегульованість водосховищами і ставками)
  4. Оцінка ризику недосягнення доброго екологічного стану масивів поверхневих вод
3. Опитувальник (онлайн за посиланням -<https://forms.gle/WZin43zAw7vjZEv56>)

Ці документи були розповсюджені на сайті проекту EUWI+ <https://euwipluseast.eu/ru/partners-countries-activities-ukraine-2/ukraine/2019-02-25-09-44-27> 13 серпня 2020; в мережі фб Державного агентства водних ресурсів України 7 серпня 2020 р. та БУВР Прип'яті.

2. Проведення консультацій з громадськістю

Обрано два варіанти надання коментарів до головних водно-екологічних проблем суббасейну Прип'яті:

- Особисто в ході розширеного засідання Басейнової ради р. Прип'яті
- Шляхом заповнення онлайн опитувальника.

Проект ЄС EUWI+ спільно з Басейною радою р. Прип'ять підготували списки до розширеного засідання Басейнової ради. Саме засідання відбулося 3 вересня 2020 р. в форматі онлайн. Всього 73 особи взяли участь у засіданні. Детальна інформація щодо засідання представлена у відповідному протоколі https://buvrzt.gov.ua/baseinova_rada.html

Головні отримані коментарі на засіданні є наступними:

- Пропозиція 1. Включити падіння дерев в головні водно-екологічні проблеми суббасейну.

Відповідь: Пропозиція була відхилена, оскільки створення підпорів на МВП належить до проблеми гідро-морфологічних змін, яка вже і так внесена у перелік головних водно-екологічних проблем;

- Пропозиція 2. Включити питання ренатуралізації водно-болотних угідь в перелік головних водно-екологічних проблем.

Відповідь: Пропозиція відхилена, оскільки це є одним з заходів для майбутньої Програми заходів.

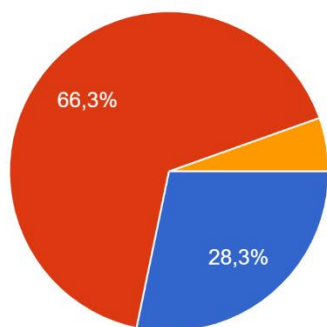
Учасники розширеної Басейнової ради погодили визначені головні водно-екологічні проблеми.

3. Аналіз отриманих анкет

З 1 вересня до 15 вересня 2020 р. всі зацікавлені сторони мали змогу висловити свою думку щодо головних водно-екологічних проблем суббасейну Прип'яті шляхом заповнення онлайн анкети.

Всього було отримано **92 відповіді**. Нижче наведено аналіз отриманих анкет.

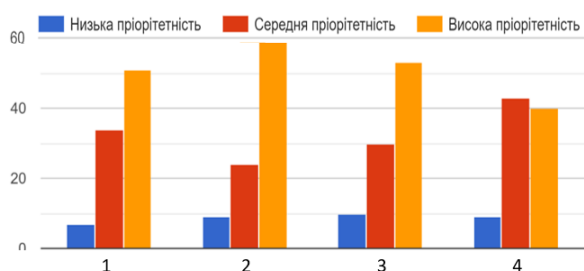
1. Чи знали Ви раніше про розробку Планів управління річковим басейном?

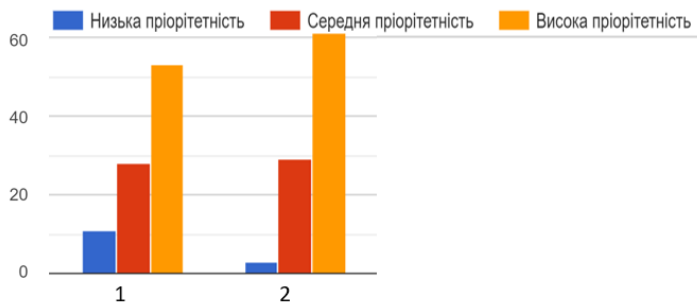
- Так, я був / була активно залучена до нього (надання даних, участь у робочих зустрічах тощо);
- Я чув / чула про їх розробку, проте сам / сама участі не брала;
- Не чув / не чула про такий документ.

Як видно з діаграми, переважна кількість респондентів чули про їх розробку, проте самі участі не брали.

2. Наскільки пріоритетними для суббасейну річки Прип'ять є такі визначені головні водно-екологічні проблеми?

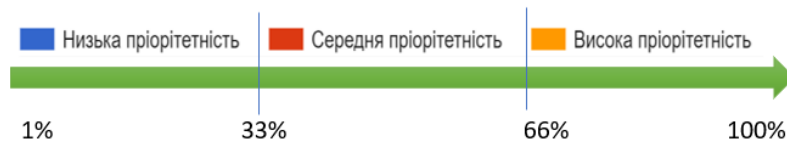

1. Забруднення органічними речовинами;
2. Забруднення сполуками азоту і фосфору;
3. Забруднення небезпечними речовинами;
4. Гідроморфологічні зміни.

1. Забруднення побутовими відходами (зокрема пластиком);
2. Зміни клімату (з паводками та посухами включно).

Шкала пріоритетності визначається, залежно від того, як респондент оцінює її важливість.

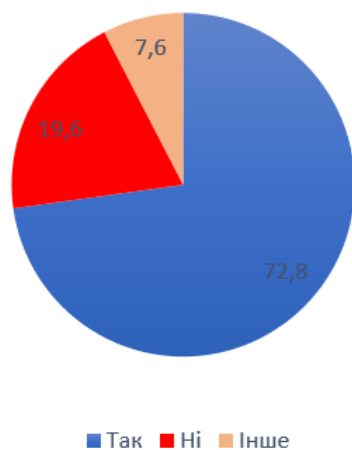
З зазначених проблем більше половини респондентів погодилися, що високий пріоритет має:

1. Забруднення сполуками азоту і фосфору (64%);
2. Забруднення небезпечними речовинами (58%);
3. Забруднення органічними речовинами (55%).

З зазначених додаткових проблем більше половини респондентів погодилися, що високий пріоритет має:

1. Зміни клімату (з паводками та посухами включно) (66%)
2. Забруднення побутовими відходами (зокрема пластиком) (58%).

3. Чи вважаєте Ви даний перелік головних водно-екологічних проблем повним?

Як видно, більшість респондентів вважає такий перелік повним (73%).

Інші відповіді отримані включають в себе:

- Пропозиція 3. Пропозиція з виділення 3 аспектів проблем: 1) природний аспект (гідрометеоумови, сучасні зміни, прогнози тощо та створення ГІС-моделювання басейну Прип'яті і створення нових гідропостів на деяких ділянках річок - без якого неможливо проаналізувати весь спектр гідрологічних проблем); 2) антропогенний аспект (усі типи забруднень з виділенням пріоритетів, зарегулювання стоку та шляхи ренатуралізації і оптимізації стоку в умовах зарегулювання водойм); 3) природоохоронний (ренатуралізація боліт, русел річок та інше - як основний елемент стабілізації гідрологічного режиму, наявність природно-заповідного фонду, водоохоронних зон, прибережних захисних смуг);

Відповідь: Прогнози і створення ГІС-моделювання басейну тощо є інструментом вирішення проблеми, а не проблемою. Це є саме стосується ренатуралізації боліт, яка виступає інструментом для майбутньої програми заходів.

- Пропозиція 4. 1. Виробнича діяльність у заплавах річок та в ЗСО питних водозаборів (в т.ч. розробка надр з видобутком будівельних матеріалів). 2. Контроль за дотриманням екологічних вимог на землях, по яких була здійснена зміна їх цільового призначення, з метою унеможливлення забруднення водоносних горизонтів;

- Відповідь: виробнича діяльність у заплаві річок виступає драйвером (фактором) забруднення. Залежно від типу забруднення, до якої вона приводить – це буде, скоріш за все забруднення небезпечними речовинами, яке вже зазначено як головна водно-екологічна проблема басейну.

- Пропозиція 5: неконтрольоване буріння артсвердловин приватними особами;

Відповідь: буріння як таке не є проблемою, а її наслідки на якісний чи кількісний стан масивів підземних вод. Водночас як зазначається в скороченій версії ПУРБ головних водно-екологічних проблем, наразі відсутні проблеми з кількістю підземних вод.

- Пропозиція 6: головна загроза на сьогодні - проєкт E40

Відповідь: знову є така проблема – не в проєкті як такому, а в його можливих наслідках у майбутньому, які можна описати як гідроморфологічні зміни;

- Пропозиція 7: У наведеному вище переліку «водно-екологічних проблем» зазначені проблеми лише антропогенного походження. Це неповний перелік, бо виникають проблеми, викликані природними процесами, також виникають проблеми, пов'язані з здійсненням природоохоронних заходів;

Відповідь: це не зовсім правда, оскільки у переліку є зміни клімату, які мають як антропогенне, так і природне походження. Треба уточнити, яка саме проблеми виникають зі здійсненням природоохоронних заходів;

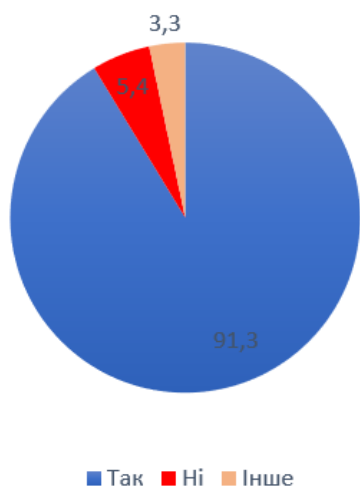
- Пропозиція 8: Проблема щодо впливу на стан водних ресурсів населених пунктів з ЕН більше 2000чол., де відсутні очисні споруди для збору стічних вод та їх очищення з чисельністю населення більше 2000 чол.

Відповідь: ця проблема детально описана у скороченій версії ПУРБ (див. забруднення органічними речовинами і забруднення біогенними речовинами).

- Пропозиція 9: Це правда, що зменшення антропогенного тиску на довкілля зараз є найбільшою проблемою, але адаптація до зміни клімату є також нагальною проблемою. Тому то НЕЦУ неодноразово пропонує до розгляду Басейною Радою загроз проєкту E40 річкового шляху. Відмова від руйнівних для природи проєктів іє дуже важливим заходом з адаптації до зміни клімату Якщо ми не поменшимо навантаження на довкілля, ми прискоримо рух до глобальної катастрофи. Перераховані проблеми є наслідком неправильного господарювання, отже проблема, яка має бути додана – зміна філософії ставлення до природи. Це є комплексна і складна проблема, але має бути у переліку.

Відповідь: Зміна філософії ставлення до природи вписується в концепцію сталого розвитку та інтегрованого управління водними ресурсами, на яких базується розробка ПУРБ.

3. Наскільки зрозуміло що таке «головні водно-екологічні проблеми» і як саме їх було визначено?

91%, тобто майже всі респонденти відмітили, що зрозуміли, що таке «головні водно-екологічні проблеми», і це можна вважати здобутком консультацій.%

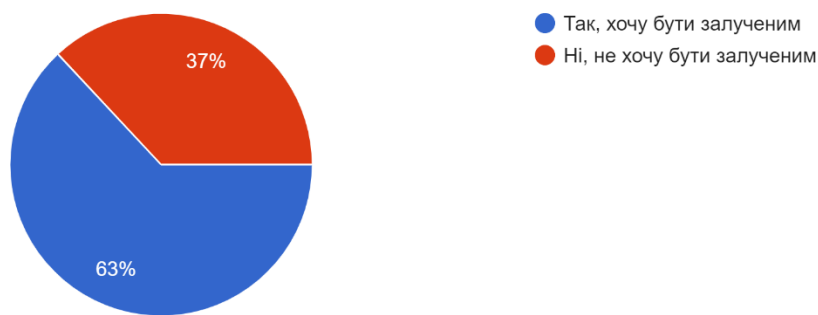
4. Чи погоджуєтеся Ви з наступними твердженнями для суббасейну річки Прип'ять?

Відповіді розподілилися наступними чином:

Твердження	Так	Ні
1. Основним джерелом забруднення органічними речовинами є недостатня очистка стічних вод або їх відсутність, зокрема у містах з 10 – 100 тис еквівалент населення та м. Луцьк та м. Рівне.	95%	3%
2. Основним джерелом забруднення сполуками азоту є сільськогосподарське виробництво (мінеральні добрива, гній, ерозія внаслідок розорювання), в той час як основним джерелом надходження сполук фосфору є недостатнього очищені стічні води	85%	12%

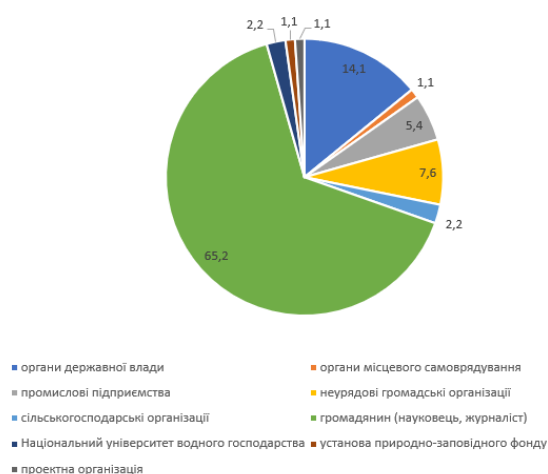
Твердження	Так	Ні
ЖКГ.		
3. Найбільшого навантаження органічними речовинами та сполуками азоту та фосфору зазнають річки Горинь та Стир.	86%	8%
4. Основним джерелом небезпечних речовин є стічні води промислових та комунальних підприємств, застосування пестицидів та інших засобів хімічного захисту рослин, а також змив з забруднених полігонів.	97%	3%
5. Основною причиною гідроморфологічних змін є спрямлення русел та зарегулювання річок.	73%	25%
6. Наразі відсутні проблеми з кількістю підземних вод, водночас якість безнапірних підземних вод характеризуються підвищеним вмістом сполук азоту.	68%	28%

6. Чи бажаєте Ви в майбутньому брати участь у громадських консультаціях з приводу подальшої розробки Плану управління річковим басейном?

Більшість респондентів зацікавлені брати участь у громадських консультаціях з приводу подальшої розробки Плану управління річковим басейном. Їх рекомендується включити у перелік зацікавлених сторін для подальших консультацій.

3. До якого кола зацікавлених сторін Ви відноситеся?

Як показує аналіз респондентів, найбільшими групами серед них є:

- Громадяни (65,2%)
- Органи державної влади (14%)
- Неурядові громадські організації (7%)
- Промислові підприємства (5%).

Загалом всі групи респондентів добре представлені, що дає змогу стверджувати, що дані відповіді відображають думки основних зацікавлених сторін.

Узагальнені відповіді на пропозиції викладені у Таблиці 1.

Таблиця 1. Узагальнення отриманих коментарів в суббасейні Прип'яті

№	Шлях отримання коментаря	Коментар	Тип коментаря	Відповідь	Зміни в ПУРБ
1	Усно на засіданні	Включити падіння дерев в головні водно-екологічні проблеми суббасейну.	Пропозиція	Пропозиція була відхилена, оскільки створення підпорів на МВП належить до проблеми гідроморфологічних змін, яка вже і так внесена у перелік головних водно-екологічних проблем;	---
2	Усно на засіданні	Включити питання ренатуралізації водно-болотних угідь в перелік головних водно-екологічних проблем.	Пропозиція щодо заходів	Пропозиція відхилена, оскільки це є одним з заходів для майбутньої Програми заходів.	---
3	Анкета	Пропозиція з виділення 3 аспектів проблем: 1) природний аспект (гідрометеоумови, сучасні зміни, прогнози тощо та створення ГІС-моделювання басейну Прип'яті і створення нових гідропостів на деяких ділянках річок - без якого неможливо проаналізувати весь спектр гідрологічних проблем); 2) антропогенний аспект (усі типи забруднень з виділенням пріоритетів, зарегулювання стоку та шляхи ренатуралізації і оптимізації стоку в умовах зарегулювання водойм); 3) природоохоронний (ренатуралізація боліт, русел річок та інше - як основний	Пропозиція щодо заходів	Прогнози і створення ГІС-моделювання басейну тощо є інструментом вирішення проблеми, а не проблемою. Це є саме стосується ренатуралізації боліт, яка виступає інструментом для майбутньої програми заходів.	---

№	Шлях отримання коментаря	Коментар	Тип коментаря	Відповідь	Зміни в ПУРБ
		елемент стабілізації гідрологічного режиму, наявність природно-заповідного фонду, водоохоронних зон, прибережних захисних смуг);			
4	Анкета	1. Виробнича діяльність у заплавах річок та в ЗСО питних водозаборів (в т.ч. розробка надр з видобутком будівельних матеріалів). 2. Контроль за дотриманням екологічних вимог на землях, по яких була здійснена зміна їх цільового призначення, з метою унеможливлення забруднення водоносних горизонтів;	Пропозиція щодо драйвера і заходів	виробнича діяльність у заплаві річок виступає драйвером (фактором) забруднення. Залежно від типу забруднення, до якої вона приводить – це буде, скоріш за все забруднення небезпечними речовинами, яке вже зазначено як головна водно-екологічна проблема басейну.	---
5	Анкета	неконтрольоване буріння артсвердловин приватними особами;	Пропозиція щодо драйвера	буріння як таке не є проблемою, а її наслідки на якість чи кількість масивів підземних вод. Водночас як зазначається в скороченій версії ПУРБ головних водно-екологічних проблем, наразі відсутні проблеми з кількістю підземних вод.	---
6	Анкета	головна загроза на сьогодні - проєкт E40	Пропозиція щодо драйвера	знову є така проблема – не в проєкті як такому, а в його можливих наслідках у майбутньому, які можна описати як гідроморфологічні зміни;	----
7	Анкета	У наведеному вище переліку «водно-екологічних проблем» зазначені проблеми лише антропогенного походження. Це	Уточнення	це не зовсім правда, оскільки у переліку є зміни клімату, які мають як антропогенне, так і природне походження. Треба уточнити, яка саме проблеми виникають зі здійсненням природоохоронних	----

№	Шлях отримання коментаря	Коментар	Тип коментаря	Відповідь	Зміни в ПУРБ
		неповний перелік, бо виникають проблеми, викликані природними процесами, також виникають проблеми, пов'язані з здійсненням природоохоронних заходів;		заходів;	
8	Анкета	Проблема щодо впливу на стан водних ресурсів населених пунктів з ЕН більше 2000чол., де відсутні очисні споруди для збору стічних вод та їх очищення з чисельністю населення більше 2000 чол.	Уточнення	ця проблема детально описана у скороченій версії ПУРБ (див. забруднення органічними речовинами і забруднення біогенними речовинами).	----
9	Анкета	Це правда, що зменшення антропогенного тиску на довкілля зараз є найбільшою проблемою, але адаптація до зміни клімату є також нагальною проблемою. Тому то НЕЦУ неодноразово пропонує до розгляду Басейновою Радою загроз проекту E40 річкового шляху. Відмова від руйнівних для природи проектів іє дуже важливим заходом з адаптації до зміни клімату Якщо ми не поменшимо навантаження на довкілля, ми прискоримо рух до	Загально-філософський коментар	Зміна філософії ставлення до природи вписується в концепцію сталого розвитку та інтегрованого управління водними ресурсами, на яких базується розробка ПУРБ.	----

№	Шлях отримання коментаря	Коментар	Тип коментаря	Відповідь	Зміни в ПУРБ
		<p>глобальної катастрофи. Перераховані проблеми є наслідком неправильного господарювання, отже проблема, яка має бути додана – зміна філософії ставлення до природи. Це є комплексна і складна проблема, але має бути у переліку.</p>			

4. Висновки

Враховуючи велику кількість учасників розширеного засідання Басейнової ради Прип'яті (73 особи), а також велику кількість отриманих анкет – 92, вважаємо консультації з громадськістю такими, що відбулися і є репрезентативними.

Переважна більшість погодилася з визначеними головними водно-екологічними проблемами та зрозуміли принципи та аргументи, за якими вони визначалися.

Найбільш пріоритетною водно-екологічною проблемою є, на думку респондентів, забруднення сполуками азоту і фосфору.

Більшість отриманих коментарів стосуються пропозицій щодо можливих заходів з вирішення зазначених проблем, а не їх визначення.

Висловлюємо вдячність всім, хто знайшов час і активно долучився до консультацій, а також Державному агентству водних ресурсів, БУВР Прип'яті та Басейновій раді Прип'яті за організаційну підтримку!